

Memo **Geeft VUmc onderzoek een aanwijzing voor het nocebo-effect bij ingebruikname van een nieuwe hoogspanningslijn?**

Verantwoording	Deze korte beschrijving geeft een eerste indruk . Indien er behoefte is, bijvoorbeeld vanwege vragen uit de samenleving of media, kan deze eerste indruk uitgewerkt worden tot een met alle deelnemers afgestemde Kennisplatformreactie.		
Datum	10-12-2015	Bijlagen	-
Opsteller	Kennisplatformbureau	Referentie	KP EMV 20151210-01

Aanleiding

Voor het op peil houden van de elektriciteitsvoorziening worden in Nederland op verschillende plaatsen nieuwe hoogspanningslijnen gebouwd. Porsius van het VUmc, het medisch centrum van de Vrije Universiteit, heeft onderzocht of het nocebo-effect een rol speelt bij de ingebruikname van een nieuwe hoogspanningslijn. Het nocebo-effect is het tegenovergestelde van het placebo-effect. Als er sprake is van een nocebo-effect worden gezondheidsklachten veroorzaakt doordat mensen geloven dat iets schadelijk is voor de gezondheid, zonder dat het feitelijk schadelijk is. Onderzocht is hoe vaak de betrokken mensen zeggen dat zij klachten zoals buikpijn, hoofdpijn, concentratieproblemen en geheugenverlies ervaren en of zij die klachten toeschrijven aan nieuwe hoogspanningslijnen. Dit onderzoek gaat dus niet over de mogelijke relatie tussen hoogspanningslijnen en kinderleukemie. Diverse media rapporteerden de resultaten van dit onderzoek met koppen zoals 'Plaatsing hoogspanningslijnen kan leiden tot gezondheidsklachten'.

Eerste indruk

De onderzoekers zijn van mening dat hun onderzoek aanwijzingen geeft voor een nocebo-effect bij de ingebruikname van een hoogspanningslijn. De resultaten van het goed uitgevoerde onderzoek laten zien dat de mensen die geloven dat je ziek kunt worden van hoogspanningslijnen, na ingebruikname van de lijn meer gezondheidsklachten *toeschrijven* aan de aanwezigheid van de lijn. De onderzoekers vonden in de resultaten *geen verband* tussen de negatieve gezondheidsverwachtingen en de toename van het aantal gemelde gezondheidsklachten. Deze laatste bevinding wijkt af van wat zou worden verwacht als het nocebo-effect een rol speelt. Het Kennisplatform is dan ook van mening dat dit onderzoek geen eenduidige aanwijzing geeft dat het nocebo-effect optreedt bij de ingebruikname van een hoogspanningslijn. Overigens geven ook de onderzoekers aan dat andere verklaringen voor hun resultaten mogelijk zijn.

Achtergrond

In laboratoriumonderzoek naar elektrogevoeligheid zijn eerder aanwijzingen gevonden voor het nocebo-effect, maar bij veranderingen in de leefomgeving is het verschijnsel nog niet eerder systematisch onderzocht. Het is belangrijk om te weten of in de buurt van nieuwe hoogspanningslijnen mensen meer gezondheidsklachten ervaren en zo ja waardoor dat komt. In een eerdere publicatie van Porsius werd gevonden dat sommige mensen die dichtbij een nieuwe hoogspanningslijn wonen, geloven dat de lijn na ingebruikname gezondheidsklachten zal veroorzaken. Het nieuwe onderzoek van Porsius laat zien dat in de groep mensen die geloven dat je ziek kunt worden, ook vaker klachten worden toegeschreven aan hoogspanningslijnen. Overigens geven de onderzoekers aan dat de resultaten geen ondersteuning geven voor de aanname dat negatieve gezondheidsverwachtingen met betrekking tot hoogspanningslijnen ook leiden tot een toename van het aantal gemelde gezondheidsklachten.

Publicatie

Porsius JT, Claassen L, Woudenberg F, Smid T and Timmermans DRM. Nocebo responses to high-voltage power lines: Evidence from a prospective field study, *Science of The Total Environment* 543 (2016) 432–438